

СВІТОВІ СТРУКТУРНІ ІНДИКАТОРИ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Необхідність формування інноваційної моделі розвитку національної економіки в сучасних умовах не викликає сумнівів з декількох причин. По-перше, це – стрімке зростання впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток будь-якої країни, яке відбувається протягом останніх 20–30-ти років. По-друге, ключовою проблемою урядів багатьох країн є подолання світової фінансової кризи та її негативних наслідків на основі інноваційного розвитку. Оскільки саме кризу вважають сприятливим моментом для втілення в життя новітніх розробок та системних інновацій для зміни технологічних укладів. Проте перехід національної економіки до інноваційної моделі розвитку, в першу чергу, вимагає докорінної зміни її структури. А неспроможність або зволікання країни зі структурною перебудовою відповідно до нового технологічного укладу не тільки гальмує її розвиток, але й призводить до економічної деградації й відсуває її на периферію світових економічних процесів.

Зважаючи на те, що в Україні сьогодні проголошено курс, спрямований саме на формування інноваційної моделі розвитку економіки, постає необхідність у визначенні структурних орієнтирів такої моделі, що робить пошук індикаторів інноваційності економіки країни актуальним дослідженням.

Виходячи з того, що в сучасних умовах саме удосконалення технологій є вирішальним фактором зростання економіки країни та її міжнародної конкурентоспроможності, критерії гармонізації структури обробної промисловості за технологічним рівнем виробництва, їх динаміка і спрямованість є більш показовим індикатором перспектив економічного розвитку окремих країн, ніж загальна структура економіки, нами проведено дослідження саме за цією методикою. Така методика передбачає поділ ВЕДів, що входять до обробної промисловості на чотири категорії за рівнем їх технологічної інтенсивності: високотехнологічна промисловість найвищого рівня (high-technology industries), високотехнологічна промисловість середнього рівня (medium-high-technology industries), промисловість технологічного рівня, нижчого за середній (medium-low-technology industries), низькотехнологічна промисловість (low-technology industries). В подальшому будемо користуватися таким відповідним скороченням – високотехнологічні (в/т), середньо високотехнологічні (св/т), середньо технологічні (с/т) та низько технологічні (н/т) види економічної діяльності.

Вибір країн-орієнтирів, на основі даних яких визначатимуться зазначені індикатори здійснювався за такими двома ознаками: стадією економічного розвитку та рівнем інновативності кожної з країн.

В основу визначення кількісних параметрів структурних індикаторів (критеріїв гармонізації пропорцій) покладені спрямованість та кількісні зміни, що відбулися протягом 1990–2007 рр. Останній рік (2007) був обраний у зв'язку з наявними даними про структуру обробної промисловості на сайті ОЕСР. Протягом досліджуваного періоду часу динаміку структурних змін наведену в таблиці 1, можна охарактеризувати таким чином. У 1990–2000 рр. в більшості країн «Великої сімки» відбулися несуттєві, в межах 1–2 в. п., зміни в структурі обробної промисловості. Проте вони є позитивними, оскільки в більшості країн збільшився сектор саме високотехнологічних ВЕД. Найбільш помітними були зміни у Франції – збільшився сектор в/т ВЕД на 3,63 в. п. та св/т ВЕД на – 1,12 в. п. за рахунок скорочення менш технологічних ВЕД. Протягом 2000–2007 рр. тенденція дещо змінилася – у всіх країнах «Великої сімки» крім Німеччини відбулося скорочення сектора більш технологічних ВЕД (в/т та св/т).

Зарубіжний досвід та технологічні передбачення свідчать, що на сучасному етапі розвиток високо- та середньо високотехнологічних видів промислової діяльності є одним із головних чинників підвищення рівня конкурентоспроможності країн та забезпечення сталого економічного зростання національних економік. Саме тому високотехнологічні та середньо високі технологічні виробництва в розвинених країнах світу розвиваються випереджальними темпами, що супроводжується структурними зсувами в бік зростання їх частки в загальному випуску обробної промисловості.

Таблиця 1

Динаміка структури обробної промисловості країн «Великої сімки», %

Країна	Рік	ВЕД за рівнем технологічності				Разом
		в/т	св/т	с/т	н/т	
Канада	1990	9,66	26,27	21,21	42,86	100,00
	2000	10,48	27,35	21,60	40,58	100,00
	2006	9,20	22,29	26,03	42,48	100,00
<i>Відхилення</i>	<i>2000/1990</i>	<i>0,82</i>	<i>1,07</i>	<i>0,39</i>	<i>-2,28</i>	<i>0,00</i>
<i>Відхилення</i>	<i>2006/2000</i>	<i>-1,28</i>	<i>-5,06</i>	<i>4,43</i>	<i>1,91</i>	<i>0,00</i>
США	1990	17,51	25,75	21,66	35,08	100,00

	2000	18,16	24,96	21,47	35,41	100,00
	2007	19,07	22,87	25,27	32,79	100,00
<i>Відхилення</i>	<i>2000/1990</i>	<i>0,65</i>	<i>-0,79</i>	<i>-0,19</i>	<i>0,33</i>	<i>0,00</i>
<i>Відхилення</i>	<i>2007/2000</i>	<i>0,91</i>	<i>-2,09</i>	<i>3,80</i>	<i>-2,62</i>	<i>0,00</i>
Японія	1990	16,08	30,55	26,25	27,12	100,00
	2000	17,90	29,41	25,21	27,47	100,00
	2007	16,22	34,10	26,70	22,98	100,00
<i>Відхилення</i>	<i>2000/1990</i>	<i>1,83</i>	<i>-1,14</i>	<i>-1,04</i>	<i>0,35</i>	<i>0,00</i>
<i>Відхилення</i>	<i>2007/2000</i>	<i>-1,68</i>	<i>4,69</i>	<i>1,49</i>	<i>-4,49</i>	<i>0,00</i>
Франція	1990	11,37	25,59	28,44	34,60	100,00
	2000	15,00	26,71	27,60	30,69	100,00
	2007	13,98	25,60	29,64	30,78	100,00
<i>Відхилення</i>	<i>2000/1990</i>	<i>3,63</i>	<i>1,12</i>	<i>-0,84</i>	<i>-3,91</i>	<i>0,00</i>
<i>Відхилення</i>	<i>2007/2000</i>	<i>-1,02</i>	<i>-1,11</i>	<i>2,04</i>	<i>0,09</i>	<i>0,00</i>
Німеччина	1991	10,72	42,33	22,77	24,19	100,00
	2000	11,18	41,76	23,20	23,87	100,00
	2007	12,82	45,12	22,78	19,28	100,00
<i>Відхилення</i>	<i>2000/1991</i>	<i>0,46</i>	<i>-0,57</i>	<i>0,42</i>	<i>-0,32</i>	<i>0,00</i>
<i>Відхилення</i>	<i>2007/2000</i>	<i>1,64</i>	<i>3,36</i>	<i>-0,42</i>	<i>-4,59</i>	<i>0,00</i>
Італія	1990	10,29	24,89	25,98	38,84	100,00
	2000	9,28	26,18	27,78	36,75	100,00
	2007	8,97	26,97	30,86	33,20	100,00
<i>Відхилення</i>	<i>2000/1990</i>	<i>-1,01</i>	<i>1,29</i>	<i>1,81</i>	<i>-2,09</i>	<i>0,00</i>
<i>Відхилення</i>	<i>2007/2000</i>	<i>-0,31</i>	<i>0,79</i>	<i>3,08</i>	<i>-3,55</i>	<i>0,00</i>
Великобританія	1990	14,86	26,24	23,44	35,46	100,00
	2000	17,08	24,55	21,38	36,99	100,00
	2007	17,10	24,22	21,93	36,75	100,00
<i>Відхилення</i>	<i>2000/1990</i>	<i>2,22</i>	<i>-1,69</i>	<i>-2,06</i>	<i>1,53</i>	<i>0,00</i>
<i>Відхилення</i>	<i>2007/2000</i>	<i>0,02</i>	<i>-0,33</i>	<i>0,55</i>	<i>-0,24</i>	<i>0,00</i>
Середнє в групі *		14,22	28,58	25,79	31,41	

Примітка: * середнє значення було пораховано як середньоарифметичне за даними 2007 року, крім Канади (2006 р.)

Джерело: розрахунки автора за даними сайту ОЕСР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/scinn/>

Економічне зростання розвинутих країн базується на використанні сучасних знань та технологій, а їх ефективне поєднання забезпечує конкурентоспроможний статус країни у глобальній моделі міжнародного поділу праці. Відповідно, проблема економічного зростання на інтенсивній основі є актуальною в Україні, якій необхідно за досить короткий час надати антикризовим заходам інноваційного характеру.